

ORNAMENT A JEHO PODOBY VE VÝTVARNÉM UMĚNÍ

Již v pravěku lidé vytvářeli **zdobné prvky** na vázy, šperky a jiné užité umění.

Vzpomeň si na 4 obory výtvarného umění a ke každému uveď alespoň jeden příklad.

Uměl bys slovo
zdobný prvek
pojmenovat jinak?

Ornament (latinsky ornamentum – výstroj, ozdoba, okrasa) je ve výtvarném umění ozdobný prvek, který slouží ke zkrášlení nebo členění staveb, stěn, ploch, tkanin a předmětů všeho druhu. Charakteristickým znakem ornamentu je **opakování zdobného prvku** podle určitých pravidel. Existují vzorníky kreseb, které slouží jako předlohy pro vytváření ornamentů při výzdobě nábytku, architektury apod. Ornamenty se používají od nepaměti. Každá civilizace si vytvořila svou vlastní formu nebo modifikovala ornamenty jiných kultur.

Ukázka ornamentů.

Zkus se zamyslet. Objevuje se ornament ve všech oborech výtvarného umění?
Kde ses s ním setkal?

Ornament může být **nakreslen, namalován nebo natištěn** na nádobě, na stěně nebo v knize, **vytkán** nebo **vyšit** do látky, **vytesán** z kamene, **vyroben** ze dřeva, kovu nebo hlíny nebo **vtlačen** do povrchu materiálu.

- Dokonči započatý ornament. Jak je možné, že víš, jak máš pokračovat?
- Nakresli si svůj vlastní ornament. Na co/ do čeho/ kam bys ho umístil?

ORNAMENT A JEHO FUNKCE

Jakou funkci ornament plní na těchto 4 obrázcích? Ve skupince se zamyslete a čarou připoj funkce napsané pod obrázky ke správným obrázkům. Pokud si nebudete vědět rady, přečtete si odstavec pod obrázky.

Pravěká spona

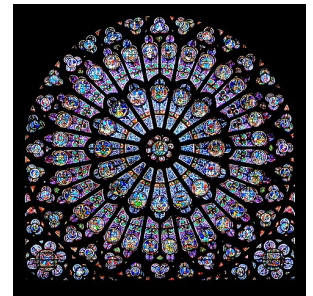
Výzdoba stropu v Římě

Giloš

Rozeta

symbolická funkce
- pozvánka Bohům

ochrana proti
paděláním bankovek

magická funkce

vytváří prostorový
dojem

Vznik ornamentu souvisí s počátky výtvarného umění a je rozšířen po celém světě ve všech lidských kulturách a výtvarných oborech. Ornament má především estetickou funkci, to znamená, že například předměty jako vázy, koberce, skříně a další, jsou zdobeny ornamenty kvůli kráse. Jak jste si vyzkoušeli v předchozím cvičení, může ornament plnit i jiné funkce než jen tu estetickou. V **malířství** sloužily ornamenty jako symbolické obrazové znaky. V **sochařství** ornament zdobí například fasády domů. Jedná se především o florální motivy květin, které byly typické například pro Rokoko. Ornamenty jsou též často doplňky soch, kde převažuje estetická funkce. V **architektuře** jsou ornamenty spíše doplňujícími prvky předmětů jako například kliky u dveří, schodiště apod. Plnily jak praktickou tak estetickou funkci. Ale vyskytují se zde i funkce symbolické, jako je tomu například u kruhového okna, zvaného Rozeta, které je typické pro gotické kostely. V **užitém umění** se funkce ornamentu hodně lišila v průběhu času. V pravěku, kdy lidé vyrývali ornamenty například do váz nebo na spony do vlasů, měly vyryté symboly i magickou funkci, později se ornamentům v užitém umění přikládala spíše estetická funkce.

ZAJÍMAVOST

Giloš je jemná čárová dekorativní rytina v kovovém podkladu, ornamentálního charakteru. Vytváří se ručně nebo strojově. Používá se zejména na bankovkách, cenných papírech a kolcích jako ochrana proti paděláním.

TIP

Se svým učitelem/učitelkou si projděte centrum Prahy. Jistě uvidíte mnoho ukázek ornamentu zastoupené ve všech oborech výtvarného umění.

1. Co je pro ornament charakteristické?
2. Jaké funkce může ornament zastupovat? Uveď i příklad konkrétního předmětu, kde ornament tuto funkci splňuje.
3. Jakých výtvarných oborů se ornament týká? U každého jmenuj příklad předmětu, kde se ornament může vyskytnout.